

Het kortstondig bestaan van *De Nieuwe Wereld*, democratisch dagblad

door Jan CEULEERS,

Docent aan de Vrije Universiteit te Brussel.

★

« Een nieuwe partij, nl. de « Union démocratique belge » (UDB), probeerde na 1944 het traditioneel partijleven in België te doorbreken, doch zij ontving reeds de doodsteek bij de eerste parlementsverkiezingen van februari 1946. Over geheel het land kon zij slechts één zetel verwerven, wat nogal potsierlijk aandeed voor een partij, die tussen september 1944 en februari 1946 verschillende ministers in de regering had mogen afvaardigen » (1).

« L'Union démocratique belge » (UDB) werd als travaillistische partij opgericht in oktober 1944. Haar officiële stichting had plaats op haar eerste congres van 16-17 juni 1945. Zij werd sterk beïnvloed door het verzet. De leidende figuren waren Marcel Grégoire, Antoine Delfosse en Jacques Basijn, terwijl de *Cité Nouvelle* onder de hoofdredactie van Jean Bodart, als spreekbuis optrad. Sedert februari 1945 werd deze krant echter vervangen door *Forces Nouvelles*. M. Grégoire en J. Basijn werden op 17 februari 1946 niet verkozen. Bij deze eerste na-oorlogse verkiezingen behaalde de partij over heel het land niet meer dan 51.095 stemmen voor de Kamer en 48.441 voor de Senaat. Paul Lévy (Nijvel) werd als enige UDB'er verkozen » (2).

« ... de UDB, een christelijk geïnspireerde progressistische partij, die te oordelen naar de verkiezingsuitslagen van 1946 totaal onbelangrijk bleek te zijn » (3).

Het zal geen toeval zijn dat het bestaan van een Nederlandstalig partijblad van de « nieuwe travaillistische » (Luykx) « christelijk geïnspireerde

(1) T. LUYKX, *Politieke geschiedenis van België*. Vierde herziene en bijgewerkte uitgave, Amsterdam - Brussel, 1978, blz. 432.

(2) LUYKX, *op. cit.*, blz. 446, noot 4.

(3) E. WITTE, J. CRAEYBECKX, *Politieke geschiedenis van België sinds 1830. Spanningen in een burgerlijke democratie*, Antwerpen, 1981, blz. 278.

progressistische » (Witte-Craeybeckx) partij UDB nauwelijks bekend is. De UDB is als partij immers zelf maar een voorbijgaand verschijnsel gebleken, terwijl het blad (*De Nieuwe Wereld*) gedurende amper twee maanden is verschenen. Dat heeft ongetwijfeld te maken met het feit dat de « Unie der Democratische Belgen », ook nog « Unie der Democraten van België » geheten (in het Frans : Union Démocratique Belge), afgekort UDB, in het historisch perspectief bekeken inderdaad niet erg veel te betekenen heeft gehad in het Belgisch politiek leven.

Wie de toenmalige dagbladen erop naleest, merkt echter dat het fenomeen UDB ernstiger werd genomen dan het uiteindelijk is geworden ; Van Acker nam, nog vóór de UDB zich voor het eerst aan het oordeel van de kiezer had kunnen onderwerpen, twee leiders van deze partij zonder parlementaire achterban op in zijn tweede bewindsploeg. De politieke wereld was duidelijk beangstigd voor de mogelijke vlucht die deze nieuwe beweging wel eens zou kunnen nemen.

De lectuur van *De Nieuwe Wereld* kan daarom verhelderend werken.

Enkele gegevens.

De Nieuwe Wereld, met als ondertitel *Democratisch Dagblad*, heeft maar een beperkte verschijningsperiode gekend. Het eerste nummer verschijnt op vrijdag 16 november 1945, het laatste op dinsdag 8 januari 1946 ; in totaal rollen er 54 soms dubbele en drievoudige nummers van de pers op nog geen twee maanden tijd.

Redactie, beheer en drukkerij zijn gevestigd in Brussel, Slachthuislaan 9. Verantwoordelijke uitgever is Marcel Christiaens, Lange Lozanastraat 158 in Antwerpen. De advertenties worden geplaatst via het reclameagentschap Van Ypersele, Lombaardvest 34 in Antwerpen.

Directie en hoofdredactie zijn in handen van Jan Ceuleers, privé-secretaris van minister Jacques Basijn (4). De samenstelling van de redactie is niet vermeld, maar bij nader toekijken blijkt de krant voor het grootste gedeelte te drijven op bijdragen van de hoofdredacteur, die zowel het commentaarartikel, als de parlementaire rubriek, met tussendoor nog allerlei literaire stukken (reisverhaal, kerstverhaal) voor zijn rekening neemt, soms ook onder de vrij doorzichtige schuilnaam Lean Scerjeu. Daarnaast verschijnt occasioneel ook de naam van enkele medewerkers en verslaggevers : Joost Vermeer, Hubert Vanparrijs, Dr. F. Van den Branden, C.J.M. Adams, Kurt Grünebaum (later bekend journalist bij *Le Peuple*,

(4) Niet de schrijver van dit artikel.

Neue Zürcher Zeitung en thans nog bij *Grenz Echo*), prof. G. Magnel (met wereldrenommée wegens zijn spanbetonstudies), Riest Wouters en F. Biebuyck.

Blijkens de mededelingen in het blad hebben zitting in het partijbestuur van de UDB :

- Senator Antoine Delfosse, nationaal voorzitter ;
- Jacques Basijn, minister van oorlogsschade ;
- Marcel Grégoire, minister van justitie ;
- Roger Clerdent, ondervoorzitter (de latere Luikse provinciegouverneur) ;
- Vital Bosschaerts, ondervoorzitter ;
- Jean Nysthoven, algemeen secretaris ;
- Jan Ceuleers, lid van het nationaal comité ;
- Gustaaf Ghijsen, lid van het nationaal comité ;
- Dr. Van der Ghinst, lid van het nationaal comité ;
- William Ugeux, lid van het nationaal comité (de latere directeur van Inbel).

De inhoud.

In het eerste nummer, verschenen op vrijdag 16 november 1945, dag van het bezoek aan Brussel van de Britse eerste-minister Winston Churchill, staat in de verantwoording te lezen :

« *De Nieuwe Wereld* is een blad uitgegeven door een ploeg jonge mensen voortgesproten uit de meest verscheiden politieke kampen, jonge idealisten, die elkaar vroeger bestreden hebben, maar die elkaar tijdens de verschrikkelijke oorlogstijd de hand gereikt hebben, jonge Belgen die begaan met het lot van hun land, *ingezien hebben dat er in België iets veranderen moet*, en die in geen geval weer de wantoestanden kunnen dulden die ons openbaar leven vóór 1940 verpestten ».

De UDB en het blad *De Nieuwe Wereld* zijn scheppingen van voormalige verzetslieden, die menen de eendracht die ze tijdens de oorlog hebben gesmeed boven de traditionele politieke formaties, na de bevrijding in een nieuwe partij te kunnen bestendigen.

De politieke commentaren, voor de grote meerderheid van de hand van de hoofdredacteur (van socialistische afkomst), propageren hoofdzakelijk de politieke samenwerking van alle democraten, die elkaar, boven religieuze en vroegere partijpolitieke scheidingen, tijdens de oorlogsjaren in het verzet hebben leren waarderen. De traditionele partijen worden voor-

bijgestreefd geacht en hard aangepakt, vooral de CVP-PSC en de liberale partij. Het blad prijst de UDB aan als nieuwe jonge dynamische politieke formatie die schoon schip maakt met de oude politieke en filosofische scheidsmuren.

« Zij wil niet-confessioneel zijn, de CVP, maar toch behoudt zij het adjectief 'Christelijk' in haar naam. Waarom, in godsnaam, als er in België buiten de katholieken haast geen gelovigen zijn? Zij zijn stuurloos, de heren, zij beseffen dat de tijd van het clericalisme voor goed voorbij is, daarom wenden zij non-confessionalisme voor, maar tevens kunnen zij van de troef, waarmee zij in de goede oude tijd zoveel slagen gehaald hebben, geen afstand doen. Van haar herdoop af steunt dit, in een andere schotel opgediende maar hopeloos oudbakken goedje op een in het oog springende dubbelzinnigheid, en dat moest zich vroeg of laat wreken: iedereen zal moeten erkennen dat een politieke partij, die maar op één punt — in dit geval de Koningskwesitie — eensgezindheid onder haar leden bereiken kan, wel op een zeer smalle basis berust » (5).

En over de Liberale Partij heet het :

« Wat denken zij over de sociale wetgeving? Wat over de nationalisatie van zekere bedrijven? Wat over de heraanpassing van onze parlementaire instellingen? Weten zij daar dan waarlijk niets over te vertellen? Dat bewijst dat zij politiek hopeloos ten achter zijn. Of durven zij niet, uit vrees hun innerlijke verdeeldheid bloot te leggen? Dan bewijzen zij de totale overbodigheid van de liberale partij als politieke formatie, waarin de conservatieve en de democratische vleugel het overigens nooit eens zullen kunnen worden over een programma van sociale vooruitgang. Wat houdt die tegengestelde elementen bij elkaar? Een wel zeer aftands begrip van vrijheid, ook op economisch gebied, en wel de kapitalistische vrijheid, die de sterke toelaat de zwakke te verpletteren uit naam der vrijheid » (6).

De Belgische Socialistische Partij (waarmee de UDB coalitie vormt) mag op meer mildheid rekenen. Nadat de commentator het handvest van Quaregnon, hoe belangrijk ook vanuit historisch oogpunt, bestempeld heeft als een document dat « onmogelijk nog aan de behoeften van onze tijd kan voldoen », schrijft hij :

« Sindsdien (d.w.z. sinds haar vorig congres, waarop het handvest werd bevestigd) heeft de BSP zich hervat. Wij twijfelen er niet aan dat A. Delattre en Anseele jr. tot die socialisten behoren, welke het programma

(5) Eerste jaargang, nr. 20, 5 december 1945. De citaten zijn in de huidige voorspelling omgezet.

(6) Eerste jaargang, nr. 14, 29 november 1945.

van Quaregnon wel kennen ; vast staat het eveneens dat zij het zó goed kennen, dat zij de voze plekken, welke de tijd er in gevreten heeft, er duidelijk van gemerkt hebben en dat ook zij het waarden in ZIJN maar niet meer in ONZE tijd. Wij vinden niets meer terug van de oude dogma's van de klassenstrijd. Ook wat de economische politiek betreft, laat de socialistische resolutie (van de algemene partijraad, n.v.d.r.) niets aan duidelijkheid te wensen over » (7).

Herhaaldelijk wordt de nadruk gelegd op het pluralistische karakter van de UDB. Gelovigen en vrijzinnigen, stammend uit de diverse vooroorlogse partijen, samengebracht rond het ideaal : een democratisch België ; dit thema komt voortdurend terug in de commentaarartikels.

Er wordt dan ook fel gereageerd tegen de aanvallen die in de christendemocratische, en in mindere mate de socialistische kranten, tegen de UDB worden gevoerd. In christendemocratische kringen wordt de UDB afgeschilderd als een groepje dat de christelijke eenheid verbreekt ; de socialistische pers noemt de UDB een katholieke splinterpartij. De hoofdredacteur wijst die beweringen een paar keer van de hand door te verwijzen naar de ideologische filosofische horizon waarvan hijzelf afkomstig is : socialistisch-vrijzinnig, maar toch « privé-secretaris van een gelovige minister » (Basijn).

« De UDB is geen confessionele partij, de UDB is geen katholieke partij, de UDB is zelfs formeel gekant tegen het bestaan van welke partij ook, die overwegingen van godsdienstige aard tracht uit te buiten met politieke bijbedoelingen » (8).

De Franse MRP (Mouvement Républicain Populaire) van Maurice Schumann wordt als zusterpartij beschouwd en wordt in de verslaggeving extra in het zonnetje gezet. Op het tweede congres van de UDB op 23 december 1945 is die partij trouwens vertegenwoordigd ondermeer door de Franse minister van Justitie Teitgen, die er het woord voert. Ook de Britse Labour-minister, Sir James Hynd, is daarop aanwezig.

Steeds terugkerende thema's in het blad zijn verder de noodzaak aan een degelijke repressie en epuratie (deze commentaren zijn haast symbolisch ondertekend met « RECHT ») en de erkenning van de verdiensten van het verzet.

Het blad betreft zijn binnenlandse en buitenlandse informatie klaarblijkelijk van de persagenschappen. Eigen redacteurs schijnt de krant slechts

(7) Eerste jaargang, nr. 21, 6 december 1945.

(8) Eerste jaargang, nr. 33, 18 december 1945.

minimaal te bezitten, wel meer plaatselijke correspondenten. De sportpagina's zijn behoorlijk gestoffeerd. Reclame ligt aan de lage kant. Vrij snel begint het blad met de publikatie van een stripverhaal (« Knolleke »).

Het einde.

Na een kortstondig leven verdwijnt het blad plotseling, zonder dat er tevorens sporen te merken zijn van moeilijkheden van welke aard ook.

Het laatste nummer verschijnt op 8 januari 1946, een goede maand voor de parlementsverkiezingen van 17 februari 1946, net op het moment dus dat de verkiezingscampagne van start gaat. Op de eerste pagina, maar totaal onopvallend, staat deze mededeling :

« Het dagblad *De Nieuwe Wereld* zal om redenen van technische aard vandaag ophouden als dagblad te verschijnen en eerlang de vorm van weekblad aannemen. De abonnementen zullen aldus hun rechten vergoed zien ».

Vermoedelijk hebben financiële overwegingen gespeeld (9). De UDB is nooit een grote partij geweest, is vrij snel van het politiek toneel verdwenen, zodat mag worden aangenomen dat het lezersbestand van het blad beperkt is gebleven. De oplagecijfers zijn trouwens onbekend. Bovendien ligt de reclameinbreng vrij laag. Komt daarbij dat het papier in die tijd schaars en dus erg duur is. Daarnaast valt het op dat de hoofdredacteur voor het laatst in het nummer van 26 december 1945 een hoofdartikel heeft geschreven. In de volgende nummers, tot aan het verdwijnen van het blad, staan geen bijdragen van zijn hand. Wellicht heeft dit stilzwijgen te maken met zijn rapportage over « de UDB en de arbeidersklasse » op het tweede partijcongres, waarin hij, blijkens een commentaarartikel in een later nummer, afstand had genomen van het kapitalistisch systeem en de woorden « nationalisatie » en « revolutie » in de mond had genomen.

Blijkbaar opgeschrikt haast een anonieme gelegenheidscommentator zich (10) zalvende woorden te schrijven. Revolutie, ja, maar opbouwend en met mate. « Wij bouwen een revolutie. Doch behoort het de bouwer wel af te breken, behoort het hem met stenen te gooien ? (...) Wij bouwen aan een revolutie doch onze revolutie scheidt een nieuwe wereld, geen

(9) Over de besprekingen omtrent en de behandeling van de krant intern in de partij zie W. BEERTEN, *Union démocratique belge. Een aanzet tot een travaillistische partij 1944-1947*, Leuven, 1984, blz. 250-251.

(10) Eerste jaargang, nr. 42, 27 december 1945.

puin maar een kunstwerk van architectuur, van grootheid, van schoonheid, van harmonie, van mate. »

Hoe dan ook, amper veertien dagen na het tweede partijcongres houdt het blad op met verschijnen. Overigens is het aangekondigde weekblad nooit van de pers gekomen.

Summary : « De Nieuwe Wereld », a Flemish Newspaper published and edited by the UDB.

From November 16, 1945 till January 8, 1946, the Flemish wing of the UDB (Unie der Democratische Belgen ; Fr. : Union Démocratique belge ; E. : Union of Democratic Belgians), a newly founded political party, published a newspaper in Dutch « De Nieuwe Wereld ».

An analysis of articles and columns indicates the options the UDB intended to follow : rather leftist but rejecting the traditional party system and religious adherence as a lawful issue for political discussion and action, soliciting people's union as an acquisition earned during World War II by opposing the German occupation.

Presumably due to financial shortcoming, the newspaper subsisted only two months.

